

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2020-294

20.4.2020

DNB Livsforsikring AS (Pensjon, Personal)

Livsforsikring/uføredækninger/pensjon

Spareavtale – etableringskostnader – avkastningsgaranti – tilleggsavsetninger – foreldelse – forsvl. § 3-19.

Forsikrede tegnet i 2007 en spareavtale med garantert avkastning. Ved tegning fikk han bl.a. informasjonsark om avtalen. Det ble avtalt en engangsinnbetaling og deretter månedlige innbetalinger. Forsikrede mottok deretter årlige kontoutskrifter med informasjon om avtalen. Selskapet trakk forsikrede 3 % av månedlig sparebeløp iht. dets trappesystem. Forsikrede kontaktet selskapet i 2019 og anførte bl.a. at selskapet ikke hadde adgang til å trekke 3 % av månedlig sparebeløp, at selskapet ikke hadde oppfylt garantert avkastning for årene 2008, 2009 og 2011, og at selskapet ikke hadde hjemmel for tilleggsavsetninger. Spørsmål om det var avtalt etableringskostnader knyttet til månedlige faste innskudd, om avkastningsgarantien var oppnådd for 2008, 2009 og 2011, og om selskapet har rettslig grunnlag for deler av overskuddet skulle settes av i tilleggsavsetninger. Subsidiært spørsmål om foreldelse for deler av et eventuelt refusjonskrav. Etter en konkret vurdering konkluderte nemndas flertall med at det fremgikk av tegningsdokumentene/produktarket at kostnadene var avhengig av innbetalt beløp. Nemnda tok ikke stilling til spørsmålet om avkastningsgarantien var oppfylt, herunder spørsmålet om deler av overskuddet kunne settes av i tilleggsavsetninger. Selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede tegnet i 2007 en spareavtale med garantert avkastning (rente). Den 17.1.07 bekreftet forsikrede bl.a. å ha fått informasjon om spareavtalen og informasjonsark for spareavtalen. Av tegningsdokumentene fremgikk ellers:

Søknaden bygger på følgende forutsetninger:

(Selskapet) ... garanterer en årlig rente på 2,75 prosent før kostnadene er belastet.

Etableringskostnaden trekkes fra innbetalingen etter følgende trappesystem:

- 3 prosent av beløp inntil kr 500 000
- 2 prosent av beløp mellom kr 500 000 og kr 1 000 000
- 0,5 prosent av beløp som overstiger kr 1 000 000

Forvaltningskostnadene er 1,3 prosent per år av sparesaldo inntil kr 1 000 000 ...

Det samme fremkommer også av informasjonsark for spareavtalen hvor det bl.a. informeres om:

Etablering – og innbetalingskostnader er avhengig av innbetalt beløp.

Det ble avtalt en engangsinnbetaling på kr 150 000 og deretter månedlige innbetalinger på kr 4 000. Forsikrede har ellers mottatt årlige kontoutskrifter med informasjon om spareavtalen i samsvar med regelverket.

I 2019 kontaktet forsikrede selskapet med div. spørsmål knyttet til spareavtalen, bl.a. om kostnader knyttet til innbetalingene, avkastningens størrelse og hjemmel for tilleggsavsetninger. Etter intern klagebehandling klaget forsikrede selskapets standpunkt/redegjørelse inn til Finansklagenemnda (FinKN).

Av tilsendte vilkår datert 1.12.06 fremgår:

For denne spareavtalen gjelder:

Bestemmelsene inntatt i forsikringsbeviset

Disse vilkårene

Lov av ... (forsikringsavtaleloven)

Andre bestemmelser gitt i eller med hjemmel i lov

Bestemmelsene i forsikringsbeviset gjelder foran vilkårene.

Forsikringsvilkår gjelder foran lovbestemmelser som kan fravikes.

For avtale om forsikring i ... gjelder norsk lovgivning ...

Det siteres fra forsikringsvirksomhetslovens § 3-19. Tilleggsavsetninger:

For å sikre sine forpliktelser under kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser, kan foretaket benytte hele eller deler av overskuddet på avkastningsresultatet for den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger ut over minstekravet til premiereserve. ... Finanstilsynet kan, når det finner at soliditetshensyn tilsier det, pålegge foretaket å anvende overskuddet på den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger.

Foretakets tilleggsavsetninger skal være fordelt på de enkelte kontraktene. Foretaket fastsetter årets tilleggsavsetninger, jf. § 3-13 første ledd, i prosent av premiereserven knyttet til den enkelte kontrakt. Kongen kan gi forskrift om adgang til å bruke en høyere prosentsats for kontrakter med høy beregningsrente eller lave tilleggsavsetninger.

Dersom avkastningen tilordnet en kontrakt etter § 3-13 første ledd i et år ikke er stor nok til å dekke det årlige kravet til økning i premiereserven etter premieberegningssystemet, kan kravet oppfylles ved bruk av tilleggsavsetninger tilordnet kontrakten.

Fører tilleggsavsetninger tildelt en kontrakt et år til at de samlede tilleggsavsetninger overstiger et beløp som tilsvarer 12 prosent av premiereserven knyttet til kontrakten, skal det overskytende beløpet tilordnes kontrakten som overskudd. Summen av premiereserve og tilleggsavsetninger knyttet til en kontrakt med kontraktfastsatte forpliktelser kan ellers ikke reduseres på annen måte enn ved utbetaling til forsikrede.

Forsikrede har i det vesentlige anført at selskapet ikke har adgang til å trekke 3 % av månedlig sparebeløp. Dette ble ikke nevnt ved avtaleetableringen. Selskapets praksis har heller ikke støtte i avtalen/tegningsdokumentene. Det er dessuten urimelig. Forsikrede har også anført at selskapet ikke har oppfylt garantert avkastning for årene 2008, 2009 og 2011. Videre har forsikrede anført at forvaltningsoverskuddet skal tilføres sparesaldo og at det ikke er adgang til selskapets praksis med tilleggsavsetninger. Av tegningsdokumentene fremgår det således at høyere avkastning enn den garanterte rente, vil tilfalle forsikrede som kunde gjennom økt avkastning. Selskapet har gitt mangelfull informasjon.

Selskapet har i det vesentlige anført at det fremgår av tegningsdokumentene at det skal trekkes 3 % av innbetalt beløp inntil kr 500 000, jf. trappesystemet. Videre avviser selskapet at avtalt avkastning ikke er oppfylt for aktuelle år. Selskapet har tilbudt å gi en detaljert/teknisk gjennomgang av hvordan avkastningen beregnes. Endelig viser selskapet til at det fremgår av vilkårene at også annen lovgivning gjelder for avtalen, herunder at forsikringsvirksomhetslovens § 3-19 hjemler tilleggsavsetninger. Subsidiært har selskapet påberopt foreldelse for deler av et eventuelt refusjonskrav.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder spørsmål om det er avtalt etableringskostnader knyttet til månedlige faste innskudd, om avkastningsgarantien var oppnådd for 2008, 2009 og 2011, og om selskapet har rettslig grunnlag for at deler av overskuddet skal settes av i tilleggsavsetninger. Subsidiært spørsmål om foreldelse av et eventuelt refusjonskrav.

Nemnda har delt seg i et flertall og et mindretall.

Finansklagenemnda Persons flertall, leder og Ytreøy Grøndalen, bemerker:

Flertallet finner at det følger av avtaledokumentene, her tegningsdokumentene og produktarket, at kostnadene er avhengig av innbetalt beløp og at kostnadene påløper etterhvert som det gjøres nye innskudd. Etter avtalen skal det foretas månedlige innbetalinger. Flertallet kan etter dette ikke se at det er grunnlag for forsikredes anførsel om at det kun skal betales etableringskostnader av det første innbetalte beløp.

Når det gjelder forsikredes anførsler knyttet til avkastningsgaranti og tilleggsavsetninger, bemerkes at det følger av nemndas saksbehandlingsregler pkt. 1 at tvister som hører inn under annen klageordning eller tilsynsmyndighet, ikke omfattes av nemndas mandat. Dette gjelder bl.a. klager knyttet til størrelsen på forsikringspremien, selskapets gebyrer/kostnader og/eller avkastningens størrelse. Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 3-19 at et selskap kan, eventuelt skal, benytte deler av overskuddet til tilleggsavsetninger. Bestemmelsen er en del av rammeregulverket som gjelder for selskapet. Finanstilsynet er kontrollinstans i forhold til avsetningene/avkastningsresultatet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-7. Flertallet finner etter dette at den ikke kan behandle forsikredes anførsler vedrørende spørsmålet om avkastningsgarantien er oppfylt og innsigelser knyttet til selskapets tilleggsavsetninger.

Mindretallet, Sande Kvålen, bemerker:

Mindretallet finner at klagen må føre frem hva gjelder spørsmålet om selskapet har anledning til å trekke 3 % av månedlig innbetalt beløp i spareperioden.

Det var avtalt en engangsinnbetaling på kr 150 000 i 2007 og deretter månedlig innbetaling på kr 4 000 fra 2007 til 2031, jf. forsikringsbeviset. Produktet er et langtids spareprodukt. Den garanterte minsteavkastningen på 2,75 prosent av inntestående på sparesaldo er før fradraget av kostnader.

I tegningsdokumentet står det at selskapet trekker 1,3 % forvaltningshonorar årlig. Hva gjelder kostnaden på 3 % står det: *"Etableringskostnaden trekkes fra innbetalingen etter følgende trappesystem (...)"*. Det er ikke presisert at trekket skjer årlig, månedlig eller liknende. Ordlyden "etableringskostnaden" tilsier at dette er en engangskostnad, og ikke en kostnad som skal belastes månedlig i 24 år fremover. Forsikrede har ved etableringen av avtalen innbetalt kr 150 000 og naturlig forstått at kostnaden på 3 % gjelder denne overføringen.

Verken forsikringsbeviset eller forsikringsvilkårene nevner kostnader/gebyrer på dette produktet. I produktarket, som forsikrede har signert på at han har mottatt, er en noe annen ordlyd benyttet. Her står det "Etablerings- og innbetalingskostnader" istedenfor kun "etableringskostnaden". Denne ordlyden åpner i større grad for å også kreve kostnader av månedlige innbetalinger, men det er likevel ikke tydelig for forbruker.

Sett hen til at det er en profesjonell part og forbruker som inngår en avtale, må det kunne kreves at den profesjonelle parten sikrer seg rett til betaling på en måte som er tydelig for forbruker og at det er fremhevet i forutsetningene i tegningsdokumentet. Selskapet har en egeninteresse i å hjemle retten til å kreve 3 % og at avtaleparten settes i stand til å forstå dette ved avtaleinngåelsen. Videre er prisen/gebyret en av de mest sentrale forholdene for forbruker, særlig

i avtaler som det foreliggende hvor avtalen er beregnet å gjelde i 24 år før kunden oppnår hovedfordelen med avtalen, og der gebyrene går til fratrekk fra den garanterte årlige minsteavkastningen.

Mindretallet kan ikke se at selskapet har hjemmel til å trekke 3 % av månedlig beløp. Selskapet har subsidiært anført at deler av kravet er foreldet etter foreldelsesloven § 2, jf. § 3. Mindretallet er ikke enig i dette. Det må tas utgangspunkt i fl. § 10, da selskapet ikke har presisert hva de har trukket av kostnader i kontoutskriftene forsikrede har fått. Det er ikke mulig å lese ut av kontoutskriftene at 3 % av månedlig innbetaling er trukket ut. Mindretallet kan heller ikke se det er gitt varsel etter fal. § 18-6, jf. forsikringsvilkårene § 15.2.

For øvrig er mindretallet enig med flertallet hva gjelder avvisning av øvrige deler av klagen.

Saken er avgjort under dissens. Konklusjon er utformet i samsvar med flertallet syn.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Jane Ytreøy Grøndalen (selskapsrepresentant), Ingrid Sande Kvålen (forbrukerrepresentant).